

مناقب‌نگاری در دورهٔ صفویه

www.ketab.ir

حسن غلامی

سرشناسه	: غلامی، حسن، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: مناقب‌نگاری در دوره صفویه / حسن غلامی؛ ویراستار حلیمه هاشمی‌عزیزی.
مشخصات نشر	: تهران: میراث شرق، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۳-۸۳-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: بنیاد علمی فرهنگی دارالحکمه کانادا، مرکز بین‌المللی فجرنا، مرکز آموزش عالی حوزه آنلین، مرکز آموزشی درس‌گفتار، انتشارات زاگرس.
موضوع	: مدیحه و مدیحه‌سرایی اهل بیت (ع) -- قرن ۱۰-۱۲ق. -- کتابشناسی Laudatory poetry of Ahli-beyt -- 16-18th centuries -- Bibliography* مدیحه و مدیحه‌سرایی اهل بیت (ع) -- تاریخ و نقد Laudatory poetry of Ahli-beyt -- History and criticism* ایران -- تاریخ -- صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ق. Iran -- History -- Safavids, 1502 - 1736
رده‌بندی کنگره	: BP۲۶۱/۸
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۷۵۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۷۱۲۲۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیا

انتشارات میراث شرق

آدرس انتشارات: تهران، منطقه ۶ خیابان کریم‌خان زند، حیاط شمالی، کوچه امیر رضایی، پلاک ۳،

واحد ۱۰ کد پستی: ۵۹۳۹۱۲۶۳۶

تلفن: ۸۸۹۲۹۹۵۳ - ۰۹۱۲۰۶۹۱۸۲۰

info@sharghs.ir

www.sharghs.ir

مناقب‌نگاری در دوره صفویه

نویسنده: حسن غلامی

حروف‌چینی: نشر زاگرس مونترال

چاپ، صحافی، لیتوگرافی: زاگرس

چاپ اول: بهار ۱۴۰۱

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۳-۸۳-۸

فهرست مطالب

۱۱	 سخن ناشر
۱۳	 مقدمه

فصل اول: مفاهیم

۱۶	 مناقب‌نگاری
۱۶	 معنای لغوی واژه مناقب
۱۸	 معنای اصطلاحی واژه مناقب
۱۹	 معنای لغوی واژه فضائل
۲۱	 معنای اصطلاحی واژه فضائل
۲۲	 فرق بین فضائل و مناقب
۲۲	 حکومت صفویه

فصل دوم: وضعیت علمی، فرهنگی و ادبی در عصر صفویه

۳۰	 عصر جدید تاریخ ایران
۳۲	 پیدایش و به قدرت رسیدن خاندان صفوی
۳۳	 سه پایه قدرت پادشاهان صفوی
۳۴	 وضعیت اجتماعی و سیاسی
۳۴	 وضعیت اجتماعی و سیاسی تشیع و تصوف قبل از صفویه
۳۵	 وضعیت صوفیان در دوره صفویه
۳۶	 اقدامات سیاسی و اجتماعی شاه عباس
۳۷	 ساختار قضایی در دولت صفویه
۳۸	 شایسته‌سالاری در دوره صفویه
۳۸	 وضعیت مذهبی در دوره صفویه
۳۹	 اقدامات مذهبی شاه عباس
۴۰	 تساهل مذهبی شاه عباس

۴۰	وضعیت علماء در زمان شاه عباس اول و دوم
۴۱	وضعیت فرهنگی، علمی و هنری
۴۴	ایجاد تمدن ایرانی و اسلامی
۴۶	قصه خوانی در ایران عصر صفوی
۵۲	مخالفت علما و سلاطین با قصه خوانی
۵۷	شعر و ادبیات دوره صفوی
۶۴	دفاع منصفانه
۶۶	نمونه اشعار آگاهانه و عالمانه
۷۱	ادبیات ضد مسیحی در دوره صفوی - شاه عباس و فعالیت های مذهبی مسیحیان
۷۵	میر سید احمد علوی و ردیه نویسی بر مسیحیت
۷۷	ادبیات ضد مسیحی در دوره شاه سلیمان
۷۸	ادبیات ضد مسیحی در دوره شاه سلطان حسین
۷۸	وضعیت شاه سلطان حسین
۸۰	بیان وضعیت اواخر دوره صفوی
۸۲	نتیجه گیری

فصل سوم: گونه ها و شیوه های مناقب نگاری در عصر صفویه

۸۴	مهم ترین ویژگی
۸۴	جایگاه مناقب نگاری
۸۶	تقسیم ویژگی ها
۸۷	عناوین آثار مناقبی
۸۷	۱- کتاب هایی با عنوان کلی «مناقب، فضایل، تفضیل، فضل و خصایص»
۸۸	۲- تک نگاری های موضوعی
۸۹	۳- اربعین نگاری
۹۰	۴- بیان تفسیر یا تاویل آیات قرآن در زمینه مناقب اهل بیت علیهم السلام
۹۱	۵- توجه و اهتمام به اسناد روایات مناقب
۹۱	۶- اشاره به مناقب نیاکان، خاندان و نزدیکان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام

۹۲	۷- تک‌نگاری‌های عمومی
۹۳	مذهب نویسنده
۹۵	گونه‌ها و شیوه‌های نگارش مناقب و فضائل
۹۶	۱- منظوم
۹۶	۲- مثنوی
۱۰۳	اما از جهت ویژگی‌های سبک نگارش
۱۰۵	آسیب‌شناسی منقبت‌نگاری
۱۰۶	۱- سخت‌گیری در نقل از راویان شیعی
۱۰۷	۲- سخت‌گیری در قبول روایات مناقب
۱۱۰	۳- نقل روایات بدون ذکر سند و منبع
۱۱۲	۵- تناقض‌گویی و مشابه‌سازی فضائل
۱۱۳	انواع نثر
۱۱۳	۱- نثر ساده
۱۱۳	۲- نثر فنی و منشیانه
۱۱۳	۳- نثر بینابین
۱۱۳	۴- نثر هندی
۱۱۳	۵- نثر علمی و دینی
۱۱۴	مهم‌ترین آثار مناقب‌نگاری
۱۱۴	۱- روضة الشهداء
۱۱۸	۲- كشف الغمة فی معرفة الأئمة عليهم السلام
۱۲۱	۳- حدیقة الشیعة
۱۲۵	۴- الإحتجاج علی أهل اللجاج
۱۳۰	۵- تأویل الآیات الظاهرة
۱۳۵	۶- إنبات الهداة بالنصوص و المعجزات

- ۷- إحقاق الحق و إزهاق الباطل ۱۴۰
- ۸- کتاب الإرشاد ۱۴۸
- ۹- بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار عليهم السلام ۱۵۱
- ۱۰- رياض الابرار ۱۵۵
- ۱۱- مدينة معاجز الأئمة الاثني عشر و دلائل الحجج على البشر ۱۵۹
- ۱۲- كفاية المهتدى في معرفة المهدي (اربعين ميرلوحی) ۱۶۳
- أشعار دورة صفويه در مناقب أهل بيت عصمت و طهارت عليهم السلام ۱۷۳
- نتیجه گیری ۱۸۱

فصل چهارم: سیر تحول مناقب نگاری در عصر صفویه

- تألیف روضة الشهداء ۱۸۴
- اقدامات محقق کرکی رحمه الله علیه درباره مناقب نگاری ۱۹۰
- برخورد شاه اسماعیل با موضع گیری علیه شیعیان ۱۹۱
- رواج مذهب تشیع توسط شاه طهماسب صفوی ۱۹۲
- نقش افراط گرایی مذهبی در سیر مناقب نگاری ۱۹۳
- مردم قزوین در زمان شاه طهماسب ۱۹۳
- تغییر آیین زیدی به امامی در گیلان در اوایل قرن یازدهم ۱۹۴
- تمایل شاه اسماعیل دوم به تسنن و پیامدهای آن ۱۹۴
- اقدامات شهید ثالث، قاضی نور الله شوشتری رحمه الله علیه درباره مناقب نگاری ۱۹۶
- سیر ترجمه آثار مشتمل بر مناقب در حکومت صفوی ۲۰۰
- ترجمه کشف الغمّة فی معرفة الأئمة عليهم السلام ۲۰۲
- کشف الاحتجاج (ترجمه احتجاج) ۲۰۵
- ترجمه نفحات اللاهوت (ترجمه کتاب کرکی) ۲۰۵

کاشف الاستار (ترجمه کتاب احقاق الحق و ازهاق الباطل)	۲۰۶
کفایة المؤمنین فی معجزات الائمة المعصومین علیهم السلام	۲۰۶
خلاصة المناقب (شرح بر قصیده میمیه شرف الدین بوسیری)	۲۰۷
تأثیر تغییر روش استنباط اصولی گری به اخباری گری بر سیر آثار مناقبی	۲۰۷
تأثیر گرایش به عرفان و تصوف و مبارزه با آن بر سیر آثار مناقبی در دوره صفوی	۲۱۰
جزیره خضراء در آثار پدر آنتونیو دووژو (علی قلی جدید الاسلام)	۲۱۳
تألیف کتب در زمان سلطان حسین صفوی	۲۱۵
نتیجه گیری	۲۱۷

فصل پنجم: عوامل مؤثر بر روند مناقب‌نگاری در عصر صفویه *

کرامات ائمه علیهم السلام جانشین معجزه	۲۲۰
جای‌گاه مناقب‌نگاری	۲۲۰
دسته‌بندی عوامل	۲۲۱
۱- عامل سیاسی	۲۲۱
۲- عامل نظامی	۲۲۲
۳- عامل اقتصادی	۲۲۳
۴- عامل فرهنگی	۲۲۳
۵- عامل مذهبی	۲۲۴
۶- عامل اخلاقی	۲۲۵
۷- عامل عرفانی	۲۲۵
۸- عامل آزادی سیاسی و قدرت یافتن علماء	۲۲۵
۹- عامل آشنایی با ولایت	۲۲۶
۱۰- دستور و امر سلاطین صفوی	۲۲۶
۱۱- عامل تجمیع روایات	۲۲۶
۱۲- عامل خارجی	۲۲۷
۱۳- عامل مقابله با قصه‌خوانی	۲۲۷

سخن ناشر

مناقب‌نگاری که ثبت فضائل و مناقب چهارده معصوم علیهم السلام است یکی از فنون تألیف در حوزه تدوین حدیث است. از قرن دوم هجری کتاب‌هایی درباره سیره و مناقب ائمه اطهار علیهم السلام نوشته شده است که از لحاظ کمیت و کیفیت تحت تأثیر وضع سیاسی و فرهنگی عصر خویش بوده‌اند. در دوره صفویه هم نگارش متون از وضع سیاسی و اجتماعی آن دوره تأثیر گرفته است. منقبت‌نگاری از انواع متونی بود که در دوره حاکمیت صفویان به آن پرداخته شد و این درحالی بود که اقدامات گوناگونی برای ترویج و تثبیت مذهب تشیع در ایران انجام شد.

در این زمینه پژوهش‌های موردی انجام شده است که با توجه به محدود بودن موضوع آن‌ها به کتابی خاص، اهمیت پرداختن به این موضوع در تمام دوره صفویه بیش از پیش روشن می‌شود. نویسنده در این جا سعی کرده است تا به این مسأله بپردازد که مناقب‌نگاری در عصر صفویه چگونه بوده است و چه سیری را طی کرده است و عوامل مؤثر بر آن چه بوده است.

دوره صفوی آغاز عصری جدید در تاریخ ایران است که ایجاد طعم شکوفایی ایران واحد و قوی در آن شکل گرفت. در این میان شاهد رشد آثار مناقبی از جهت کمی و کیفی با حمایت پادشاهان و علما و تأثیر اخباری‌گری و مبارزه با تصوف بر این آثار هستیم، که نقش قابل توجه و تقدیر تشیع و به خصوص مناقب‌نگاری در احداث و بقاء این نظام سیاسی - اجتماعی را آشکار می‌کند. نویسنده در این کتاب به روش‌ها و سیر و عوامل مناقب‌نگاری در فصول جداگانه پرداخته است. نتایج مهمی که این روش‌ها و عوامل در سیر مناقب‌نگاری داشته‌اند را بیان کرده و مورد بررسی قرار داده است و با نگاهی منصفانه، مناقب‌نگاری در دوره صفویه را به تصویر می‌کشد.